

УДК 32. 01

ТРАНСФОРМАЦІЯ КАТЕГОРІЇ ІДЕАЛЬНА ДЕРЖАВА ПІД ВПЛИВОМ УТОПІЧНИХ ТЕОРІЙ НОВОГО ЧАСУ**Галина Іленьків**

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
філософський факультет, кафедра теорії та історії політичної науки
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна, e-mail: galyna.ilenkiv@gmail.com*

Досліджується специфіку впливу утопічних теорій Нового часу на трансформацію розуміння категорії ідеальна держава і основні тенденції розвитку цієї категорії в Новому часі. Важливе місце відведено сутнісним ознакам ідеальної держави в утопії. Обґрунтовується, що людина стає цінністю ідеальної держави, а збереження її життя та щастя належить до основних завдань держави.

Ключові слова: ідеальна держава, утопія, утопічність, гуманістична спрямованість, цінності.

Формування категорій політичної науки починається задовго до її інституалізації та утвердження і відбувається в межах філософських учень. Упродовж тривалого процесу розвитку політичної науки ці категорії неодноразово змінюються, вбираючи у себе нові риси та ознаки. Причому звернемо увагу на те, що такі зміни відбувалися не тільки в рамках філософсько-наукового знання та під його впливом, але й під впливом ненаукових форм знання, до котрих, зокрема, належать ідеологія й утопія. Ідеальна держава – одна з тих категорій, які виникають ще в період Античності, однак активно формуються в інші періоди розвитку політичної науки. Відтак на її розвиток значною мірою вплинули саме утопічні теорії, що концентрувалися на побудові моделі ідеального суспільного та політичного ладу. Ця проблема актуальна не лише в контексті розвитку політичної науки в світі, але й контексті її формування в Україні. Саме тому можна констатувати, що постає необхідність вибудувати схему розвитку категоріального апарату політичної науки, зокрема в межах української політології, та простежити чинники, які здійснюють вплив на цей розвиток.

Мета статті – визначити загальні тенденції зміни розуміння ідеальної держави, що відбувається під впливом утопічних теорій Нового часу.

Проблематиці утопії та її впливу на розвиток політичної науки присвячена значна кількість праць і зарубіжних, і вітчизняних науковців. Це праці М. Бердяєва, Е. Блоха, К. Каутського, О. Черткової, Р. Нозіка, О. Петрушенка. Водночас, доволі невисоким є рівень розроблення проблеми утопії як формотворчої системи стосовно політичної науки, визначення наукотворчих можливостей утопії.

Аналізуючи трансформацію категорій політичної науки, в тому числі і категорії ідеальна держава, ми розуміємо не лише той факт, що утопія як теоретична соціально-політична система привносить нові риси в уже існуючий конструкт ідеальної держави, але й про те, що риси, які залишаються сталими в цьому конструкті, під впливом утопії більшою чи меншою мірою змінюють своє значення. Ідеальна держава фактично є центральною категорією утопії, адже утопію «можна вважати результатом такого

перетворення образів (або уявлень) дійсності у свідомості людини, коли ідеалізований компонент образу починає грати першу та вирішальну роль у його змісті»[9, с. 130]. Отже, під впливом утопії відбувається зміна швидше не самої сутності категорії ідеальна держава, а розставлення акцентів, що дає змогу принципово по-іншому цю державу сприймати.

Розглядаючи утопічні теоретико-логічні конструкції, варто звернути увагу на те, що ідеальна держава постає в них одночасно засобом і метою. Тобто, саме держава є механізмом досягнення блага всіх індивідів, що є частинами цієї держави. Утопія допускає, що тільки в ідеальній державі людина і все суспільство може досягти щастя, тому її існування є необхідністю. Разом з тим, для кожного члена суспільства відтворення цієї держави є метою, адже лише вона може забезпечити щастя інших. Окрім того, ідеальна держава в утопії не є лише теоретично сконструйованою моделлю найкращого устрою, вона є свідомо гіперболізованою бо повинна бути «дзеркалом для монархів», тобто картиною такого устрою, який міг би стати прикладом для сучасних їм правителів, змусити останніх замислитися над питанням про покращення існуючих порядків за допомогою політичних реформ»[4, с. 15]. Таким чином, утопія отримує практичне призначення – метою політичного розвитку має бути наближення до ідеальної держави, але її вплив на політичну практику залишається незначним, порівняно з впливом, який вона здійснила на теорію політики.

Сама собою ідеальна держава вже містить у собі риси утопічності, адже є неможливою для реалізації на практиці. В античній політичній думці ідеальна держава знаходить своє відображення в працях Платона та Арістотеля, згодом вона переноситься в середньовічну політичну думку (Августин «Про град Божий»). Проте, не можна стверджувати, що ці твори були повноцінними утопіями. Для них притаманні окремі риси утопічності, проте про власне утопію як жанр можна говорити лише з XVI століття. Про це свідчить той факт, що однією з ознак утопії є її раціональність: з одного боку зображеного стану не може бути досягнуто, він – лише мета політичного розвитку, з іншого – він є логічно вибудованою, самостійною філософською системою. Водночас, утопія продовжує залишатися недосяжною метою, що також усвідомлюється, а тому розвиток системи є тільки наближенням до неї без будь-якої можливості її повного осягнення.

Отже, ми виходимо з такого визначення: утопія – це «придуманий політичний та соціальний лад, який неможливо перетворити на реальність»[2]. Однією з найбільш яскравих рис утопії є те, що вона – «ідеальне, досконале суспільство, побудоване згідно з людським розумом та волею, а не природний продукт історичного розвитку»[12, с. 72]. Коли ми звертаємося до Платона, Арістотеля чи Августина Блаженного, то для їхньої ідеальної держави була притаманною насамперед віра в те, що її можна реалізувати на практиці. Тобто, якщо ідеальна держава в утопіях являє собою загальну модель суспільного розвитку, то в більш ранніх вченнях, які носять ознаки утопізму, вона є точною схемою політичного ладу, який може бути побудований навіть в найближчому майбутньому. Утопія перевертає саму сутність ідеальної держави: якщо раніше вона була реальним планом дій, то поява утопії перенесла її на позицію ідеалу, прагнення до котрого поєднується з розумінням його нереальності. Врешті-решт, трактування ідеальної держави як нереальної та неможливої для повної реалізації на практиці притаманне не тільки утопії, однак саме утопія його змінює. Фактично, з часу виникнення утопії як такої, можна говорити про чітке розрізнення ідеалу та політичної практики, причому ідеал стає лише загальним напрямком розвитку суспільства але не

визначає його детально. Надалі в політичній науці ця тенденція продовжується і доходить до того, що Роберт Даль трактує демократію як ідеал, а отже. устрій, неможливий для реалізації, пропонуючи, натомість, для позначення устроїв наближених до демократії, термін «поліархія».

Коли ми розглядаємо зміну в розумінні ідеальної держави, то одним з підходів може бути простеження трансформації через виокремлення сутнісних характеристик. Найбільш значущою характеристикою ідеальної держави є відсутність приватної власності на будь-що, адже «повне скасування приватної власності – єдина умова рівного й справедливого розподілу матеріальних благ і забезпечення людям щасливого життя»[7, с. 49]. Розподіл суспільних благ здійснюється за принципом надання усім громадянам відповідно до їхніх потреб, тобто для утопічної ідеальної держави характерна соціалістична спрямованість, яка є запорукою встановлення соціальної справедливості та загального щастя. Тобто, ідеальна держава вибудовується на справедливості та рівності як засадничих принципах, які й виводяться зі спільної власності на будь-які блага та забезпечуються нею.

Найважливішою особливістю ідеальної держави, яку виносить на перший план утопія, є людина як вища цінність. Томас Мор декларує, що «ніякі блага світу не можуть зрівнятися з життям людини»[7, с. 33]. Незважаючи на те, що в основі ідеальної держави залишається колективізм, спільна власність і повне ототожнення своєї особи зі суспільством, цінність для утопічної ідеальної держави становить щастя всього суспільства, яке є сукупністю окремих індивідів. Можемо стверджувати, що саме гуманістичні ідеали епохи Відродження вплинули на таку визначальну характеристику утопічної держави. Ті чи інші цінності кожної епохи відображаються саме в конструкції ідеальної держави. Коли ми розглядаємо ідеальну державу Платона чи Арістотеля, то в ній спостерігається превалювання соціального над індивідуальним. Вище благо є благом суспільним та особа повинна поступитися своїм щастям на користь інших. Ідеальна держава Середньовіччя, зокрема в Августина Аврелія, ґрунтується на християнських цінностях. Насамперед мова йде про те, що держава повинна допомогти своїм громадянам наблизитися до Царства Божого.

Ідеальна держава в утопії ґрунтується не стільки на цінностях, відображених у політичній реальності епохи, скільки на тих, які існують у теоретичних конструкціях. Час появи «Утопії» Т. Мора – період утвердження абсолютної влади монарха, коли декларовані цінності гуманізму залишалися скоріше теоріями, а не практичною політикою. Саме тому утопія ставить людину в центр ідеальної держави, як і всі інші політичні теорії Нового часу. Виникнення утопії в певній мірі і зв'язане з політичною реальністю цього періоду, ідеальна утопічна держава поєднала у собі всі ті важливі ознаки, яких не було у державі реальній. Саме тому засадничими принципами й основними цінностями її стають загальна рівність, соціальна справедливість, гуманістичне спрямування, суспільство як органічна цілісність та громадянин як його складова.

Виявом гуманізму в ідеальній державі Нового часу, побудованій в утопічних теоріях, є також і пацифістська спрямованість. Це підтверджує тезу про людину як цінність утопічної держави: війна – засіб необхідного захисту і в жодному випадку не використовується для завоювання нових територій. Так, Т. Кампанелла у «Місті Сонця» наголошує: мета війни «полягає не в тому, щоб вигубити ворога дощенту, а щоб його морально вдосконалити»[6, с. 159]. Людське життя як цінність ставиться вище за все, саме тому зводиться до мінімуму ймовірність його втрати. Більше того, для утопії

важливою є рівнозначна цінність кожного людського життя, що дає змогу розглядати ставлення до людини, ґрунтоване не на соціальній ролі, яку вона виконує, а, власне, на тому, що вона – людина. Це принципово для побудови гуманістичного типу ідеальної держави, про який ми і можемо говорити в утопії, адже, незважаючи на те, що у відносинах «суспільство-людина» продовжує домінувати суспільство, людина сама собою стає важливою і для суспільства, і для держави.

При цьому, значення для конструкції утопічної ідеальної держави має не тільки рівна значущість життів кожної окремої людини, а й фактична однакова значущість цих людей для життєдіяльності суспільства. Ідеальна держава в утопії є закритою системою, в процесі діяльності якого кожен член суспільства має особливу вагомість. Така система працює як машина, де кожна деталь повинна знаходитися на своєму місці, що і забезпечує її нормальне функціонування. Незважаючи на те, що значення кожного індивіда в системі розподілу праці в суспільстві є різним, вони залишаються однаково значущими для системи. При цьому в утопічних теоріях не йдеться про незамінність будь-кого в цій системі, не важливо, представник це владної еліти чи ремісник.

Рівна значущість життів різних індивідів переростає в те, що утопія робить акцент на рівності, якісно новій порівняно з тією, що декларувалася в попередні епохи. Для Мора, а пізніше і Кампанелли люди є рівними від природи, і ця рівність переноситься на суспільні відносини. Згодом такий варіант рівності знаходить своє відображення в ліберальних теоріях і теоріях демократії. Рівність у класичних утопіях охоплює також і рівні можливості розвитку кожного індивіда, в тому числі і можливості отримання місця у владній еліті, що залежить виключно від здібностей. Ідеальна держава під впливом утопії перетворюється на державу загальної рівності, при цьому саме в класичних утопіях з'являються перші тенденції зрівняння чоловіків та жінок. Так, у Кампанелли жінки та чоловіки отримують однакову освіту та однаково вільно можуть займатися науками та воєнною справою. Мор у цьому питанні дає жінкам ще більше свободи – вони можуть бути посадовими особами та священнослужителями.

Під впливом утопії трансформується сама система координат, у яких розглядається людина: тепер про неї можна говорити в категоріях рівності та самоцінності. Це помітно в подальшому розвитку політичної думки. Навіть при тому, що для утопії людина є важливою саме як частина суспільства, її значущість зростає порівняно з іншими історичними епохами. Специфікою утопії є те, що вона «обстоює іншу систему соціально-правових цінностей – це першою чергою рівність та справедливість, що здійснюються за умови обов'язкового матеріального (а інколи й духовного, культурного), статусного зрівнювання»[5, с. 15]. Саме така ціннісна система визначає координати, в яких існує людина. Обмеження права власності спричиняє прояв тоталітарних рис політичного режиму, однак, навіть в цьому випадку він діє не заради самовідтворення, а для забезпечення вищого суспільного блага, яким є щастя всіх громадян. Як результат ми отримуємо режим, який можна назвати гуманістичним тоталітаризмом: незважаючи на те, що людина повністю підпорядкована державі й суспільству та повинна вибудовувати свою діяльність відповідно до загальних інтересів, її щастя все ще є метою існування саме такого суспільно-політичного устрою. Тобто, попри механізми досягнення мети, утопія є суспільством, яке «всім без винятку гарантувало би ідеальне існування»[3, с. 47], а тому будь-які засоби в утопії виправдовуються метою існування ідеального суспільства та існуванням ідеального суспільства як мети політичного розвитку.

Тоталітарний або напівтоталітарний характер ідеальної держави здебільшого диктується політичними реаліями часу, в якому і виникають утопії. У цьому випадку він передбачає не стільки повний контроль над людиною заради самого контролю, скільки заради неї самої. Мова йде про те, що такий контроль необхідний для того, щоб захистити людину від людини. Хоч утопія і декларує цінність людини як такої, механізми її захисту на інституційному рівні ще не є відпрацьованими, тому вони замінюються тотальним контролем з боку держави і суспільства. Проблема утопії полягає в тому, що вона «прагне до ідеального життя, примусового добра, раціоналізації людської трагедії без справжнього перетворення людини і світу»[1, с. 125]. Тобто, людина залишається здатною до виступів проти системи та злочинів проти іншої людини.

Виходячи з такої природи людини, яка, з одного боку, свідомо і на основі раціональних суджень погоджується на життя в існуючому режимі, а з іншого прагне насамперед до власної вигоди, утопісти припускають, що держава потребує механізмів захисту своїх громадян, суспільства загалом та самої себе. У Мора одним з таких механізмів є рабство, проте, на відміну від Платона, який його вважав природним, в утопії воно є механізмом покарання та стримування громадян від незаконних вчинків. Раби в утопії мають можливість перейти у статус вільних громадян, заслуживши це своєю поведінкою та служінням на користь суспільству. Тобто, стверджується вагомість людини, коли вона отримує можливість повернути собі свободу. Суспільство, звісно, диктує людині свої умови її існування, тим самим обмежуючи її свободу, однак суспільство ж і захищає людину від можливих посягань інших. Дещо відмінним цей механізм постає у Кампанелли, який утверджує репресивний апарат, підкреслюючи, що тих людей, які виступили проти держави та влади, держава має право ізолювати від суспільства і навіть знищити, якщо цього потребує суспільне благо. У такому сенсі Кампанелла формує більш тоталітарну концепцію, зорієнтовану на суспільство та його цілісність і органічну єдність значно більше, а тому й більші обмеження свобод людини є більш значними.

Зокрема, одним з проявів такого обмеження в «Місті Сонця» є обмеження релігійної свободи, що трактується як загроза державі й існуючому устрою. Такого обмеження немає в Мора, який декларує свободу совісті та вільний вибір віросповідання. Тобто, можемо стверджувати не лише те, що утопічна держава містить ознаки тоталітаризму, але й про тенденцію тоталітаризації ідеальної держави: коли в Мора вона ще передбачає достатньо широкий спектр особистісної свободи, то у Кампанелли режим значно жорсткіший, що пояснюється потребою зберегти державу та суспільство в їх поточному стані. Йдеться про той випадок, коли втрата одного з елементів спричиняє руйнування всього устрою, адже «утопія завжди містить у собі замисел цілісного, тоталітарного устрою життя»[1, с. 124]. Порушення цієї цілісності загрожує суспільству, тому не може бути допущене. Прагнення до ідеалу, який закладений в утопії, змушує людину погоджуватися на будь-які обмеження, хоча утопія, будучи раціональною, не відкидає і можливості протестності.

Разом з утвердженням людини як цінності змінюється і розуміння системи відносин «людина-суспільство-держава». Саме в рамках утопічної ідеальної держави починається формування розуміння демократичної влади у сучасному сенсі. Мається на увазі не лише виборність а й рівні можливості всіх членів суспільства отримати владу, тобто доступність влади, яка вже опиняється не поза межами досяжності людини, тобто, втрачає свою трансцендентальність, характерну для влади монархів у середньовічних

політичних теоріях. Власне, в утопії влада зорієнтована на індивіда та його благо, тобто можна констатувати, що утопія утверджує людину як центрального актора політичних відносин. Влада в такому випадку не є природною, як в Античності, і не надана особі чи групі осіб певною трансцендентною силою, як в Середньовічних політичних теоріях, а створена людьми, тому і функціонує, орієнтуючись на потреби суспільства. Фактично утопія повертає погляди на політичну владу в гуманістичне русло, змушуючи її звернути увагу на об'єкт – суспільство та його запити і потреби.

Інша тенденція, яка помітно посилюється під впливом утопії, хоч її витoki і знаходяться в політичній філософії Античності, – меритократичний характер політичної еліти. Утопія повертає на 180 градусів розуміння еліти, звертаючись у цьому до античності: система влади ідеальної держави в утопічних теоріях вибудовується на принципі добору найкращих представників. Політична наука приходить до концептуалізації цих ідей лише в XX ст., обґрунтовуючи меритократію як одну з форм існування політичної еліти. Для утопії політична еліта – не просто ті, хто здійснює управління суспільством та державою, а й найкращою частиною ідеального суспільства. Прагнення людей прилучитися до цієї еліти сприяє формуванню соціуму, де кожен окремих індивід намагається стати ідеальним.

Це приводить нас до того, що утопія звертає увагу на ще один важливий аспект ідеальної держави, який не брав до уваги ні Платон, ні Арістотель: йдеться не тільки про ідеальну організацію інститутів чи нормативний аспект, але й про саме суспільство, яке в ідеальній державі також є ідеальним. Можна говорити про зміну підходу до держави: коли вона розуміється не як правителі чи система інститутів управління суспільством, а як народ, який її формує, тобто, утопісти виводять формулу «ідеальна держава» = «ідеальні громадяни». «Мораль всезагальної рівності»[10, с. 46] творить ідеального громадянина – людину, яка задовольняється умовами, в яких вона існує, не прагнучи нічого змінити для власної користі. Саме така людина не повстає проти тоталітарної системи, оскільки не має устремління з приводу покращення своїх умов життя, будучи переконаною в тому, що таке її існування є цілком виправданим та справедливим.

Формування цього типу свідомості в людини є одним з основних завдань утопії як системи – «з допомогою аргументів та інших раціональних засобів переконати людей в привабливості та справедливості ідеальної моделі, а також в несправедливості й нечесності їхніх особливих привілеїв і тим самим переконати їх вчиняти по-іншому»[8, с. 395]. Отже, утопія починає творити те, що згодом активно використовує ідеологія – систему засобів переконання людини в тому, що існуючий навколо неї порядок неправильний та недосконалий, однак є певний засіб, своєрідна панацея, яка може змінити все на краще. Схожі засоби використовує і релігія, але для ідеології та утопії характерний раціоналізм, релігія ж ґрунтується на вірі та пропонує власне пояснення ірраціональних, трансцендентних явищ, яке не завжди співпадає з логікою. Релігія, апелюючи до абсолюта, не пояснює окремих процесів та явищ, а лише констатує їх, проте вже з переломного моменту наприкінці Середньовіччя світські теорії політики починають переважати над релігійними. Така зміна пріоритетів у політичній думці означає тільки те, що політика починає потребувати нової системи, яка змогла б переконати суспільство в справедливості чи несправедливості певних тверджень, тепер уже заснованих на раціоналізмі. Таку систему пропонує утопія, а вже в рамках ідеології вона удосконалюється й утверджується.

У самій утопії постає певний парадокс: колективістський характер суспільного буття та явний антиіндивідуалізм поєднуються з метою забезпечення щастя кожному

члену суспільства. Тобто, простежується одночасно і важливість кожної особистості для влади та держави, і пріоритетність суспільства загалом, в якому кожен індивід готовий поступитися на користь суспільного блага. Більше того, і Мор, і Кампанелла вибудовують модель суспільства, в якій загальносуспільні інтереси повністю збігаються з інтересами індивідуальними. Разом з тим, таке щастя є імперативно-репресивним, його нав'язують згори, і держава не дає шансу своїм громадянам вибрати його прояви, даючи всім одне і те ж. Проте, «ні Мор, ні його послідовники не вбачали в такому щасті загрози для особистості»[11] - свідомість тогочасного суспільства передбачала такі репресивні методи регуляції відносин між людиною та державою та сприймала їх як звичні.

Таким чином, утопія має значення передусім для розвитку політичної науки – під її впливом змінюється значення категорій. Причому можна говорити про ланцюгову реакцію або ж системну зміну: зміна однієї категорії тягне за собою зміни інших, так чи інакше з нею пов'язаних. Однією з центральних категорій для утопії є поняття ідеальної держави, що під впливом класичних утопічних теорій набуває таких нових ознак:

1) не досяжність, неможливість реалізації в практичній політиці, що розуміється суб'єктом пізнання політичної реальності. Розуміння цієї неможливості поєднується з раціональною сутністю утопії, що опирається виключно на аргументацію та логіку;

2) абсолютна рівність, що є природною і в системі досягається за допомогою ліквідації приватної власності. Тут можна звернути увагу на досягнення рівності у всьому, окрім здібностей людини. Більше того, утопія формує тенденції урівнювання чоловіків та жінок, що є абсолютно новим для тогочасної політичної думки;

3) гуманізм та пацифізм, виправдання війни тільки як засобу власного захисту. Це сприяє усвідомленню важливості людського життя та рівної значущості життів усіх громадян ідеальної держави;

4) формування такого типу свідомості людини, за якого вона визнає існуючий порядок справедливим та правильним, а будь-яку можливість привілеїв кожного члена суспільства, в тому числі і свою – несправедливою. При цьому в утопії така свідомість формується виключно раціональними методами – аргументацією та переконанням;

5) творення ідеального громадянина та ідеального суспільства, які становлять важливу частину ідеальної держави, її підґрунтя. Чинником формування такого ідеального громадянина насамперед є існуючий порядок та вимоги системи, яку кожен з громадян вважає логічною, раціональною та справедливою.

Окрім того, можна стверджувати, що утопія є не лише моделлю розвитку політичної системи, змушуючи її звертати увагу на ті чи інші потреби суспільства, але й моделлю для розвитку політичної науки. У ній відбиваються та започатковуються тенденції, що, зрештою, продовжують розкриватися в подальші періоди розвитку політичної думки. Отже, ненаукова форма знання, якою є утопія, здійснює вплив на науку, визначаючи спектр проблем, що потребують подальшого розроблення та концептуалізації. Значною мірою саме в цьому полягає значущість утопії для розвитку політики та політичної науки.

Список використаної літератури:

1. Бердяев Н. О рабстве и свободе человека / Н. Бердяев. – М.: Республика, 1995. – 375 с.
2. Бохенский Ю. Сто суеверий: краткий философский словарь предрассудков [Электронный ресурс] / Ю. Бохенский. – М.: Прогресс, 1993. – 188 с. – Режим доступа: http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/Bohen/index.php.
3. Брега С. Феномен утопии и антиутопии как явление в социуме [Электронный ресурс] / С. Брега. – Режим доступа: <http://www.vestnik-mgou.ru/Articles/Doc/3694>.
4. Гуторов В. Античная социальная утопия: вопросы теории и истории / А. Гуторов. – Л.: ЛГУ, 1989. – 288 с.
5. Денисенко В. Ціннісні основи історичних форм буття людини / В. Денисенко. – Вісник Львівського університету. Серія: «Філософсько-політологічні студії». – 2010. - № 1. – С. 7 – 18.
6. Кампанелла Т. Місто Сонця / Т. Мор, Т. Кампанелла Утопія. Місто Сонця. – К.: Дніпро, 1988. – 207 с.
7. Мор Т. Утопія / Т. Мор, Т. Кампанелла Утопія. Місто Сонця. – К.: Дніпро, 1988. – 207 с.
8. Нозик Р. Анархия, государство и утопия / Р. Нозик. – М.: ИРИСЭН, 2008. – 424 с.
9. Петрушенко О. Зв'язок утопії з механізмами діяльності свідомості / О. Петрушенко // Філософські обрії. – 2012. - № 27. – С. 128 – 138.
10. Рансьер Ж. На краю политического / Ж. Рансьер. – М.: Праксис, 2006. – 240 с.
11. Чаликова В. Настоящее и будущее сквозь призму утопии [Электронный ресурс] / В. Чаликова. – М.: ИНИОН, 1984. – Режим доступа: <http://chalikova.ru/nastoyashhee-i-budushhee-skvoz-prizmu-utopii.html>.
12. Черткова Е. Утопия как тип сознания [Электронный ресурс] / Е. Черткова. – Режим доступа: <http://ecsocman.hse.ru/data/705/784/1217/006ons3-93-0071-81.pdf>.

TRANSFORMATION OF CATEGORY IDEAL STATE UNDER THE INFLUENCE OF UTOPIAN THEORIES OF NEW TIME**Halyna Penkiv**

*Ivan Franko National University of Lviv,
Faculty of Philosophy, Theory and History of Political Science Department
Universytetska st., 1, Lviv, 79000, Ukraine, e-mail: galyna.ilenkiv@gmail.com*

We investigate the impact of the specificity of utopian theories of modern times to transform understanding of the category ideal state and the main trends in this category in the New Time. An important place is given to the essential features of an ideal state of utopia. Substantiated that person becomes the value of the ideal state, and the preservation of life and happiness belongs to the basic tasks of the state.

Key words: the ideal state, utopia, utopianism, humanistic orientation, values.

**ТРАНСФОРМАЦИЯ КАТЕГОРИИ ИДЕАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВО ПОД
ВЛИЯНИЕМ УТОПИЧЕСКИХ ТЕОРИЙ НОВОГО ВРЕМЕНИ****Галина Иленьків**

*Львовский национальный университет им. Ивана Франко,
философский факультет, кафедра теории и истории политической науки
ул. Университетская, 1, Львов, 79000, Украина, e-mail: galyna.ilenkiv@gmail.com*

Исследуется специфика влияния утопических теорий Нового времени на трансформацию понимания категории идеальное государство и основные тенденции развития этой категории в Новом времени. Важное место отведено сущностным признакам идеального государства в утопии. Обосновывается, что человек становится ценностью идеального государства, а сохранение ее жизни и счастье относится к основным задачам государства.

Ключевые слова: идеальное государство, утопия, утопичность, гуманистическая направленность, ценности.